

De stamouders.

In de Scheveningse Kerk trouwt op 14 september 1664 Hendrick Willemsz. onder de familienaam Grevenbroeck met Claertie Isbrants. Hij is "jongeman van Langeraar". Jongeman duidt erop dat hij ongehuwd en niet gehuwd geweest was. Langeraar behoort nu bij Ter Aar (Nieuwkoop).

Een naam die aanvankelijk met dubbel ff geschreven werd en menigmaal met “ae”. Om verwarring te voorkomen heb ik in deze genealogie de naam consequent geschreven als: “de Graaf”.

Een broeck is een “drassig land”. De naam zou dus kunnen betekenen: drassig land van de graaf.

De naam Grevenbroeck komt in de 17de eeuw regelmatig voor in de omgeving van Leiden en ook in Den Haag. Ook buiten dit gebied is de naam niet onbekend.

Was er een familiebetrekking of was het een werkgever?

De inschrijving van het huwelijk is de oudst gevonden vermelding van Hendrick en Claertie.

Hendrick Willem Joubert
D. m. v. Langeraad
me
Rechtstreeks Joubert D. d. van
Scheffinghe
Joubert gebod geadt dy. 24. Augustus
1669.
getuikt d. 5. 10. September door de
hoofden v. frumky foponit
in wvmd. 1. 2. 3.

Het kerkelijk huwelijk van Hendrick en Claertie.

Omstreeks 1680 is er een soort volkstelling gehouden (Blaffaart) van Haagambacht en het dorp Scheveningen.

In de Nobelstraat Noord woonden in huis 335 Hendrick de Graeff, arbeider met 1 vrouw, 2 kinderen booven 10 jaer en 2 kinderen booven 8 jaer tot 10 jaer. De twee kinderen boven 10 jaar zullen Hendrik en Maerten geweest zijn, de andere twee kinderen Willem en Geertruy.

In dezelfde straat in huis 343 woonden Jacob Ijsbrants, visscher met 1 vrouw en 2 kinderen booven de 10 jaer.

Jacob is de broer van Claartje Isbrants Bra, de vrouw van Hendrick de Graeff.

Op 30 oktober 1684 verkocht Jacob Ijsbrants een huis in de Torenstraat aan zijn zwager Hendrick Willemsz. de Graeff.

Jacob Ijsbrants werd begraven op 17 december 1692 in zijn eigen graf in de kerk.

Jacob Ijsbrants had een zoon genaamd Ysbrand Jacobz. de Bra. Deze zoon werd op 10 april 1744 begraven in de kerk: "in de N.hoek bij de toorn in eigen graf strekkende halven neffens Leendert Keus".

In 1606 moest ene Isbrant Jaecopszoon schoorsteen geld betalen voor 1 schoorsteen. Dit zou de vader kunnen zijn van Claartje en Jacob.

Isbrant Jacobsz werd op 14 oktober 1644 begraven op het kerkhof van de Scheveningse kerk aan de noordzijde.

Kaart van Scheveningen met Nobelstraat.

De Scheveningseweg.

In 1656 presenteerde Constantijn Huygens zijn plannen voor het aanleggen van een weg tussen Den Haag en Scheveningen. In de jaren 1664-1665 werden zijn plannen uitgevoerd, een kaarsrechte straatweg door de duinen.

Dijken en bomen aan weerszijden moesten ervoor zorgen dat de weg niet binnen de kortste keren onder stuifzand kwam te liggen, zoals zwartkijkers voorspelden.

Op 5 december 1665 werd de weg in gebruik genomen.

Primair was de weg voor de vissersbevolking en het doorgaande rijverkeer dat gebruik maakte van het strand. Door deze verbinding werd Den Haag in een klap een stad aan zee.

De kosten van de aanleg van de weg werden terugverdiend door het heffen van tol.

Scheveningers mochten, als ze te voet gingen en geen handelswaar bij zich hadden, de weg gebruiken zonder tol te betalen.

De weg was een enorm succes en had zowel voor Scheveningen als Den Haag meteen gevolgen.

Een panoramisch zicht op de Scheveningseweg, weergegeven tot aan de Ned. Hervormde kerk op Scheveningen bij het strand, met tolhuis en hek aan het begin van de weg.

(C. Elandts 1681)

Langeraar

De plaats waar Hendrick Willemsz. Grevenbroeck vandaan zou komen.
In het doopboek van deze plaats heb ik geen doopinschrijving van hem kunnen vinden.

In het tijdschrift voor sociale en economische geschiedenis 2 [2005] nr. 4, is een artikel geplaatst van Milja van Tielhof, genaamd: Turfwinning en proletarisering in Rijnland 1530-1670.

Dit artikel geeft een beeld over het gebied waarin Hendrick Willemsz. moet zijn geboren.

Langeraar was een veendorp en behoorde tot de benoordenrijnse ambachten. In deze ambachten werd aan slagturven gedaan.

Slagturven is een vorm van turfwinning waarbij de gehele, meestal metersdikke, veenlaag tot op de klei werd afgegraven door middel van een soort schepnet, de baggerbeugel. Om het te onderscheiden van turf delven wordt het ook wel natte turfwinning genoemd: het veen werd feitelijk grotendeels van onder de waterspiegel opgebaggerd. Slagturven werd sinds circa 1530 in Holland toegepast en verdrong binnen tien tot twintig jaar de droge turfwinning bijna volledig. Dit had vooral een landschappelijke oorzaak: het veen dat hoog genoeg lag om afgestoken te worden, was in de veertiende en vijftiende eeuw reeds grotendeels weggedolven. Droge turfwinning was in Rijnland in de Vroegmoderne Tijd op zeer weinig plekken mogelijk en dus zeer zeldzaam.

De landschappelijke gevolgen van slagturven waren groot, want er ontstonden waterplassen waar grond was geweest. Later, vooral in de achttiende en negentiende eeuw, werden de meeste veenplassen drooggelegd. Het landschap in deze streek wordt sindsdien gekarakteriseerd door metersdiepe polders.

*Het maken van slag turf. Prent door Claes Jansz Visscher, 1608
(Rijksarchief in Noord-Holland).*

Uit berekeningen van de ontwikkelingen per regio blijkt dat de bevolking in de Rijnlandse veendorpen groeide van 4.500 in 1514 tot 26.370 in 1622. De bevolking was dus in ruim een eeuw bijna verzesvoudigd! Daarbij gaat het om een sterke bevolkingsgroei die deels wordt veroorzaakt door een hoge huwelijksvruchtbaarheid en deels door een gering percentage ongehuwden.

Rond 1680 was het in de meeste dorpen met de bevolkingsgroei gedaan.

Rond 1670-1680 werd het grootste deel van de bevolking als onvermogen beschouwd en, gevraagd naar het beroep, noemde dit deel van de inwoners zichzelf **arbeider**.

In grotendeels uitgeveende dorpen waren de boeren zeldzaam geworden en vindt men vooral baggeraars, veenlieden, schippers, schuitenvoerders, scheepsbouwers, vissers en vooral een groot aantal 'arbeiders'. Die aanduiding arbeider moet niet te strikt worden opgevat. Uit een vergelijking van het kohier van het Klein Familiegeld met een verveningskohier van 1674 blijkt dat zeer velen die in het eerste als "arbeider" werden aangeduid in het tweede als vervener stonden geregistreerd.

Hendrick Willemsz. Grevenbroeck/de Graaf

Waarom vestigde Hendrick zich op Scheveningen ? Speelden er economische belangen ? In het begin van de 17de eeuw groeide het inwoner aantal van Rijnland enorm om nog in diezelfde eeuw ook weer sterk te verminderen.

Was er geen werk meer en ging hij werken aan de nieuw aan te leggen straatweg tussen Den Haag en Scheveningen ? In de volkstelling van 1680, 15 jaar na het gereed komen van de weg werd zijn beroep nog steeds vermeld als arbeider. Van turfsteker naar stratenmaker ?

Of was er toch een link met vis ? Alhoewel het een overstap zou zijn van zoet naar zoutwatervis.

Margaretha de Graaf

Margaretha is een dochter van Ary de Graaf en Kniertje Keus (5 A). Na het overlijden van haar man kreeg zij een zoon genaamd Pieter Cornelis. Deze zoon en zijn nageslacht kregen ook de naam de Graaf. Genealogisch gezien is dit een afzonderlijk geslacht. De pagina en generatie-nummers van dit geslacht hebben de toevoeging M.

De bronnen

De notariële archieven kunnen een interessant bron zijn. Helaas is de familie de Graaf niet al te vaak naar de notaris gegaan. In het weeskamerarchief komt de familie een aantal keren voor.

In de 17de eeuw begonnen de kerken met het bijhouden van doop, trouw en later begraafboeken.

In de doopboeken werd vermeld wanneer een kind gedoopt werd, wie de ouders waren en indien aanwezig bij de doop ook de namen van de getuigen. Deze inschrijvingen vermelden niet de geboortedatum. De doopboeken zijn niet compleet. Soms ontbreken een paar jaar, wordt de moeder niet vermeld of de naam van de dopeling ontbreekt. De kerkelijke begraafboeken vermelden de datum van begraven, niet van overlijden.

Ook in die tijd moest men belasting betalen om begraven te worden en om te mogen trouwen. In de zogenaamde "Gaarders" werd bijgehouden wie waarvoor heeft betaald.

Vanaf 1811 wordt een geboorte, huwelijk en overlijden geregistreerd door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Deze akten zijn een belangrijke informatiebron. Deze registers omvatten voornamelijk statische gegevens. Zij registreren een bepaald feit zoals bijvoorbeeld een geboorte maar geven geen beeld van het alledaagse leven. Hiertoe moeten andere registers en archieven worden geraadpleegd.

Zo kan er in de oude 19de eeuwse bevolkingsregisters informatie gevonden worden. Naast de statische gegevens worden hierin ook het beroep en godsdienst bijgehouden. Vanzelfsprekend ook het adres van waar men woonde en met wie. De eerste bevolkingsregisters waren in boekvorm, ieder gezin werd opgetekend. Regelmatig werden de gegevens ontleend aan mondelinge opgave. Die registers waren niet 100% betrouwbaar. Ook wat betreft leeftijden zat men er nogal eens naast. Oud was tenslotte oud. Later kwamen er gezinskaarten, in 1939 opgevolgd door persoonskaarten die ondertussen zijn vervangen door persoonslijsten. De persoonskaarten en lijsten van overledenen worden ondergebracht bij het Centraal Bureau voor de Genealogie (CBG) in Den Haag.

Zoals in alle Scheveningse families zijn er ook in de familie de Graaf velen op zee gebleven.

Het is zeker niet altijd te achterhalen wat er gebeurd is. Als de weduwe wilde hertrouwen of een minderjarig kind wilde een huwelijk aangaan dan moest er een overlijdensakte worden overlegd van de man/vader. Men ging dan, met getuigen, naar het Kantongerecht om een verklaring af te leggen. Men verklaarde wanneer de man en met welk schip hij vertrokken was en dat beiden niet teruggekomen waren. Dan werd aangenomen dat het schip in slecht weer was terechtgekomen en met man en muis was vergaan. Soms waren de verklaringen gedetailleerder. Het kwam namelijk ook voor dat de getuigen vanaf een ander schip, of de wal hadden gezien wat er gebeurd was. Het schip was op een zandbank gelopen, of inderdaad in een storm terecht gekomen of er was brand uitgebroken. Het zeil was gescheurd en het schip was stuurloos geworden. In zijn vonnis sprak de Kantonrechter een rechtsvermoeden van overlijden uit. Met dit vonnis konden de weduwe of het kind trouwen.

Vaak werd de verklaring, vooraf, vastgelegd in een "akte van notoriteit".

Door de ambtenaar van de burgerlijke stand werd het vonnis en/of de akte van notoriteit bewaard in de zogenaamde "huwelijksbijlage". Deze documenten zijn nog steeds beschikbaar.

In en na de eerste wereldoorlog was er een andere zeer grote boosdoener waardoor velen op zee zijn gebleven. De mijnen !

In het boekje "Verloren gegane schepen en vissers Scheveningen 1914-1920" van Arie van Dongen zijn vele van deze schepen vermeld.

Het vissersnamenmonument is een bron die ik niet mag vergeten te vermelden. Een heus levenswerk waarop de namen zijn vermeld van hen die zijn gebleven.

Niet alleen in de archieven maar ook uit geboorte, huwelijks en rouwadvertenties in de krant en kerkbode kunnen gegevens worden gevonden.

Verder is natuurlijk tegenwoordig ook het internet een belangrijke bron van informatie. Met name voor het leggen van contact, het mailen van foto's en in mindere maten het vinden van gegevens.

Alhoewel steeds meer registers on-line zijn in te zien.

Ik heb mij in dit boekwerkje niet willen beperken tot slechts de genealogische gegevens als namen, data en plaatsen. Het was de moeite waard om te proberen zoveel mogelijk foto's te bemachtigen. Op deze manier hebben redelijk veel namen een gezicht gekregen maar zeker niet iedereen.

Het was niet altijd even makkelijk om foto's te krijgen van de "oude" generaties. Soms moest ik op zoek naar kleinkinderen van een vrouwelijke de Graaf.

Alhoewel de genealogie het hoofddoel is heb ik hier en daar wat achtergrond informatie toegevoegd. Deze gegevens heb ik niet zelf onderzocht maar ontleend aan andere bronnen.

Verklaringen

De numeriek.

Iedere generatie heeft zijn eigen generatienummer beginnend met de eerste generatie 1, de tweede generatie 2, de derde generatie 3, enz. Het eerste cijfer geeft dus altijd aan tot welke generatie iemand behoort.

Per generatie vindt dan weer een alfabetische onderverdeling plaats, van A tot en met Z. Om verwijzingen zo duidelijk mogelijk te maken kan na het generatienummer en de alfabetische onderverdeling een cijfer worden toegevoegd. Dit cijfer verwijst naar het kind van een gezin.

Een voorbeeld:

6 A 6 A is de zesde generatie met onderverdeling

6 A-5 het laatste cijfer 5 duidt op het vijfde kind van het vorige voorbeeld.

Het *cursieve* nummer (*5 A*) verwijst naar het ouderlijk gezin.

De letters en cijfers verwijzen niet naar een bepaalde bladzijde.

De **M** voor het generatienummer verwijst naar het nageslacht van Margaretha de Graaf.

De afkortingen.

GK	=	Grote Kerk (De Haag)
KK	=	Klooster Kerk (Den Haag)
SK	=	Scheveningse Kerk (Oude Kerk, Keizerstraat)

Aangeg. = aangegeven van impost (belasting) op begraven

Ald. = aldaar

Begr. = begraven

Doopget. = doopgetuigen

Echtsch.ingeschr.= datum van inschrijving van het vonnis van echtscheiding. Een vonnis wordt altijd ingeschreven in de gemeente waar het ontbonden huwelijk is voltrokken.

Geb. = geboren

Ged. = gedoopt

GerK = Gereformeerde Kerk

Tr. = trouwt

Tr. 1^e = eerste huwelijk

Tr. 2^e = tweede huwelijk

Zn. van = zoon van

Dr. van = dochter van

Tot slot

Ik pretendeer niet dat deze genealogie compleet is en zonder fouten.
Aanvullingen, verbeteringen zijn van harte welkom.

Scheveningen valt onder de gemeente 's-Gravenhage, de officiële naam van Den Haag.

Ik wil iedereen bedanken die geholpen heeft met het verzamelen van foto's en het verstrekken van gegevens. Dankzij hen is dit niet een saaie opsomming van gegevens geworden maar hebben vele familieleden een gezicht gekregen.

Foto op de omslag:

F.A. van Min
Piet Heinplein 116
2518 BV Den Haag
vanmin@ziggo.nl

1^e druk, 31 augustus 2014.